

Zij voerden een pleit voor het recht van de gemeente. Dit laatste was in de verdrukking gekomen, omdat men de manslidmaten in de plaatselijke kerken niet had gehoord. Daarachter stond de overtuiging, dat een werkelijke vereniging niet een kwestie van kerkelijke vergaderingen alleen kon of mocht zijn. Allereerst ging het de gemeente zelf aan. En deze was naar het oordeel van de bezwaarden niet werkelijk bij de zaak betrokken.

Het tweede bezwaar hield in, dat er een wezenlijk verschil was in de beschouwing van de Hervormde Kerk. Een samenvoeging van elkaar uitsluitende beginselen zou slechts de oorzaak kunnen zijn van eindeloze strijd en verwarring. Men meende deze opmerking te kunnen maken, omdat de gangbare praktijk bij het stichten van dolerende kerken uitging van een fictie. Deze bestond in de idee, dat men de eigenlijke Hervormde Kerk bleef, hetgeen tot uitdrukking werd gebracht door het invoeren van een 'Duplicaatboek', waarin zonder enig onderzoek de namen werden geschreven van Hervormde lidmaten. Deze bezwaren leidden verder tot de constatering dat de wederzijdse liefde ontbrak, die bij het huwelijk van kerkengroepen even noodzakelijk geacht moest worden als bij een gewoon huwelijk.

De tekst van het laatste bezwaar luidt: 'En eindelijk is het ons een overwegend bezwaar voor Gereformeerd te erkennen, wat door voorgangeren der Doleerende Kerken in den laatsten tijd in het publiek is uitgesproken en geleerd omtrent de Wedergeboorte en den Heiligen Doop. Wij achten het overbodig dit nader te ontwikkelen. Om zelfs den schijn te vermijden, dat het ons om personen te treffen te doen zou zijn, noemen wij geene namen. Er is in 't publiek genoeg over geschreven, dat U niet onbekend kan zijn'.⁷

Men is gewoon om te spreken over een kerkrechtelijk, een historisch en een dogmatisch bezwaar. Inderdaad ging het in het eerste punt over 'het onvervreemdbaar recht der gemeente'. Het hing samen met een van de fundamentele overtuigingen van de Reformatie uit de zestiende eeuw.⁸ De vrijheid van een christenmens legt de grondslag voor de vrijheid van de gemeente.

De gang van zaken rond de Doleantie en de ontwikkeling die daarop gevolgd was, had weinig blijk gegeven van affiniteit tot de Christelijke Gereformeerde Kerk. Daarop zag het historische bezwaar, dat doelde op de oprichting van 'vrijgemaakte' kerken of 'ontkomen' gemeenten naast of tegenover een bestaan-

7. A.w., blz. 17.

8. Zie slechts Luthers geschrift uit 1523, *Dass eine christliche Versammlung oder Gemeine Recht oder Macht habe, alle Lehre zu urteilen und Lehrer zu berufen, ein- und abzusetzen, Grund und Ursach aus der Schrift*, Weimarer Ausgabe 11, S. 408ff.